

# ارزیابی معیارهای یک استاد توانمند برای تدریس اثر بخش از دیدگاه دانشجویان پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر حسین درگاهی<sup>۱</sup>، پژمان حموزاده<sup>۲</sup>، جمیل صادقی فر<sup>۲</sup>، مهدی رعد آبادی<sup>۳</sup>  
محمد روشنی<sup>۳</sup>، محمد سلیمی<sup>۳</sup>، پری ناز سلطان زاده<sup>۳</sup>

## چکیده

**زمینه و هدف:** شناسایی معیارهای یک استاد توانمند و تلاش در جهت تقویت و بکارگیری آن‌ها در امر تدریس توسط استادان، موجب افزایش ارتقاء فرآیند یادگیری خواهد شد. یکی از مهمترین روش‌های تعیین معیارهای یک استاد توانمند، نظرخواهی از دانشجویان است. این پژوهش با هدف ارزیابی معیارهای مزبور از دیدگاه دانشجویان دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۸۹ به انجام رسید.

**روش بررسی:** در این مطالعه توصیفی تحلیلی، تعداد ۲۰۰ نفر از دانشجویان دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در مقطع کارشناسی با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته‌ای بود که روایی آن با نظر متخصصین و پایایی آن با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ( $\alpha=0/85$ ) تأیید شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار SPSS و به کمک آزمون آماری t انجام شد.

**یافته‌ها:** معیارهایی از قبیل، تسلط بر موضوع درسی (۸۶/۸٪)، قدرت بیان و انتقال مطالب آموزشی (۸۶/۲٪)، حفظ شخصیت دانشجو و احترام به وی (۸۵/۶٪)، داشتن سعه صدر و حسن خلق (۸۵٪) و وجدان کاری و حس مسئولیت (۸۴/۴٪) به عنوان مهم‌ترین معیارهای یک استاد توانمند شناخته شدند. ارتباط معناداری بین جنسیت و رشته تحصیلی با حیطه‌های چهارگانه انتخاب یک استاد توانمند مشاهده نشد ( $p>0/05$ ).

**نتیجه‌گیری:** حیطه توانایی‌های حین تدریس، دارای بیشترین اهمیت از دیدگاه دانشجویان مورد مطالعه بود. لذا، پیشنهاد می‌شود توجه بیشتری در برنامه ارزشیابی استادان به مولفه‌های این حیطه معطوف شود.

**واژه‌های کلیدی:** استاد توانمند، تدریس اثربخش، دانشجویان پیراپزشکی

\* نویسنده مسئول:

جمیل صادقی فر؛

دانشکده بهداشت دانشگاه علوم

پزشکی تهران

Email:

Jamil.sadeghifar@gmail.com

- دریافت مقاله: شهریور ۸۹ - پذیرش مقاله: اسفند ۸۹

## مقدمه

استاد اساسی‌ترین عامل برای ایجاد موفقیت در تحقق اهداف آموزشی است که می‌تواند با کنترل متغیرهای مختلف؛ وضعیتی مناسب برای حصول یادگیری بهتر فراهم آورد (۱).

استاد خلق‌کننده فضایی است که دانشجوی در آن بصیرت پیدا می‌کند، استعدادها را بالقوه خود را شناخته و رشد می‌دهد و در جهت توانایی‌های حرفه‌ای و شخصی خود به بهترین شیوه گام بر می‌دارد؛ این تغییرات با اتکا به ویژگی‌های مطلوب مدرس صورت خواهد پذیرفت (۲). برخی تحقیقات نشان داده‌اند که استاد با بکارگیری متغیرهایی از جمله بیان روشن، استفاده از روش‌های مناسب و متنوع در تدریس، تسلط بر موضوع درسی، خلاقیت و نوآوری، شناسایی تفاوت‌های فردی، لذت بردن از کار با

<sup>۱</sup> دانشیار گروه مدیریت خدمات بهداشتی درمانی دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران

<sup>۲</sup> کارشناس ارشد گروه علوم مدیریت و اقتصاد بهداشت دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران

<sup>۳</sup> کارشناس گروه مدیریت خدمات بهداشتی درمانی دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران

تسلط مدرس بر روی درس، اطلاعات به روز، انعطاف پذیری در کلاس و استفاده صحیح و مناسب از وسایل کمک آموزشی را به عنوان معیارهای مهم یک استاد توانمند، گزارش کردند (۱۳).

بر اساس پژوهش قربانی و همکاران (۱۳۸۸)، مهمترین خصوصیات یک استاد توانمند دانشگاهی از دیدگاه دانشجویان به ترتیب، تسلط استاد بر درس مورد تدریس، شیوایی بیان، نحوه سازماندهی و تنظیم درس و علاقمندی به تدریس بود و قاطعیت و سخت گیری، علاقمندی به پژوهش و سابقه تدریس از ویژگی‌هایی بودند که دانشجویان کمترین اهمیت را برای آنان قائل بودند (۵).

در مطالعه مظلومی و همکاران (۱۳۸۷) با عنوان ویژگی‌های یک استاد توانمند از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، توانایی برقراری ارتباط، داشتن تجربه تدریس و دانش عمومی در تدریس، انتقاد پذیری، خلاقیت و آراستگی، توجه به مفاهیم ضروری، ارائه مطالب با نظم منطقی و تدریس به زبان ساده از مهمترین ویژگی‌های یک استاد توانمند از دیدگاه دانشجویان بودند (۱).

با توجه به این که پژوهش‌های متعدد، ویژگی‌های متفاوتی را برای یک استاد توانمند ارائه داده‌اند، تلاش برای یافتن ویژگی‌های مشترک ادامه دارد و باید برای تعیین شایستگی استادان، حیطه‌های مختلفی را با توجه به نقش‌هایی که دارند جستجو کرد.

بر این اساس در این پژوهش معیارهای یک استاد توانمند برای تدریس اثربخش در قالب چهار حیطه توانایی‌های عمومی، توانایی‌های قبل از تدریس، توانایی‌های ضمن تدریس و توانایی‌های بعد از تدریس که از اهمیت بیشتری در فرآیند یاددهی-یادگیری برخوردارند، مورد بررسی قرار گرفت.

دانشجو، عادلانه رفتار کردن، داشتن رابطه خوب با دانشجو و ... می‌تواند وضعیتی را بوجود آورد که باعث تسهیل در یادگیری شود (۴-۳).

همچنین تسلط استاد بر درس مورد تدریس، نحوه سامان دهی و تنظیم درس و علاقه مندی به تدریس از خصوصیات یک استاد توانمند معرفی شده است (۵). از آنجا که نقش استاد در فرآیند آموزش و تدریس مهم و غیرقابل انکار می‌باشد؛ دانستن معیارهای یک استاد توانمند برای تدریس اثربخش می‌تواند در جهت ارتقای عملکرد استاد مؤثر واقع گردد (۶).

یکی از متداول‌ترین روش‌هایی که در بیشتر کشورها و از جمله ایران جهت تعیین معیارهای یک استاد توانمند استفاده می‌شود، نظرخواهی از دانشجویان است (۷-۸). به اعتقاد برخی از محققین، ارزشیابی دانشجویی تنها منبع ملموس و بهترین نوع ارزشیابی است؛ زیرا دانشجویان تنها افرادی هستند که مستقیماً توسط استادان آموزش داده می‌شوند و بنابراین برای قضاوت در مورد فعالیت‌های آموزشی آنان، در بهترین شرایط قرار دارند (۹). برخی از مطالعات نشان داده‌اند که اظهار نظر دانشجویان در مورد استادان، ممکن است متأثر از عواملی باشد که با موضوع ارزشیابی استاد چندان ارتباطی نداشته باشد. در این راستا طی سال‌های گذشته پژوهش‌های فراوانی انجام گرفته و گروهی در موافقت و عده‌ای در مخالفت با این نوع ارزشیابی، نظرات و شواهدی ارائه نموده‌اند (۱۰-۱۲).

مطالعات مختلفی جهت تعیین معیارهای یک استاد توانمند صورت پذیرفته است که از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: نوابی و همکاران (۱۳۸۹) در مطالعه‌ای با عنوان شاخص‌های استاد توانمند از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل معیارهایی از قبیل حضور به موقع در کلاس درس، حرکات و راه رفتن مناسب استاد در کلاس، تجربه و

## روش بررسی

این مطالعه توصیفی - تحلیلی به صورت مقطعی در دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام گرفت. تعداد ۲۰۰ نفر از دانشجویان مقطع کارشناسی در رشته‌های مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، رادیوتراپی، رادیولوژی، اتاق عمل، هوشبری، پزشکی هسته‌ای، علوم آزمایشگاهی و فناوری اطلاعات سلامت بصورت تصادفی ساده انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه محقق ساخته‌ای شامل ۳۷ سؤال مربوط به معیارهای مورد نیاز یک استاد توانمند برای تدریس اثربخش بود که در چهار حیطه توانایی‌های عمومی (۷ سؤال)، توانایی‌های قبل از تدریس (۱۰ سؤال)، توانایی‌های ضمن تدریس (۱۶ سؤال) و توانایی‌های بعد از تدریس (۴ سؤال) گروه‌بندی شدند. روایی پرسشنامه با نظر متخصصین و پایایی آن با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ( $\alpha=0/85$ ) تأیید شد.

سؤالات پرسشنامه در مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای به صورت "بی‌اهمیت، کم اهمیت، نسبتاً مهم، مهم و بسیار مهم" بود که به ترتیب امتیاز ۱ تا ۵ به آنها اختصاص داده شد. داده‌ها پس از جمع‌آوری با نرم‌افزار SPSS و به کمک آزمون آماری t مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

## یافته‌ها

از مجموع ۲۰۰ پرسشنامه‌ای که توزیع گردید، ۱۱۹ مورد توسط دانشجویان تکمیل شده و برگشت داده شد. تعداد ۸۲ نفر (۶۸/۹٪) از شرکت کنندگان در مطالعه مونث بودند. کلیه دانشجویان مورد مطالعه در مقطع کارشناسی و ۲۸ نفر (۲۳/۴٪) آنان در رشته مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، ۲۰ نفر (۱۶/۸٪) در رشته رادیوتراپی، ۱۳ نفر (۱۱/۲٪) در رشته رادیولوژی، ۲۰ نفر (۱۶/۸٪) در رشته اتاق عمل، ۶

نفر (۴/۷٪) در رشته هوشبری، ۱۱ نفر (۹/۳٪) در رشته پزشکی هسته‌ای، ۸ نفر (۶/۵٪) در رشته علوم آزمایشگاهی و ۱۳ نفر (۱۱/۲٪) در رشته فناوری اطلاعات سلامت مشغول به تحصیل بودند.

بر اساس دیدگاه دانشجویان در حیطه توانایی‌های قبل از تدریس، آگاهی از الگوهای یادگیری با ۴/۰۶ امتیاز بیشترین و آگاهی از شیوه‌های تدوین اهداف آموزشی با ۳/۶۲ امتیاز، کمترین اهمیت را به خود اختصاص دادند. در حیطه توانایی‌های ضمن تدریس، تسلط بر موضوع درسی با ۴/۳۴ و استفاده مناسب از وسایل کمک آموزشی با ۳/۹۲ امتیاز به ترتیب حائز بیشترین و کمترین اهمیت شدند. در حیطه توانایی‌های بعد از تدریس، برگزاری امتحان جامع و دقیق در پایان ترم با ۴/۰۵ امتیاز بیشترین اهمیت و برگزاری کوئیز یا امتحان میان ترم با ۳/۶۰ امتیاز کمترین اهمیت را دارا شدند و در نهایت در حیطه توانایی‌های عمومی، داشتن سعه صدر و حسن خلق با ۴/۲۵ امتیاز و قاطعیت و جدی‌بودن در اداره کلاس با ۳/۷۹ امتیاز به ترتیب بیشترین و کمترین اهمیت را به خود اختصاص داده‌اند.

به طور کلی از بین ویژگی‌های مورد بررسی، تسلط بر موضوع درسی (۴/۳۴)، قدرت بیان، تفهیم و انتقال مطالب آموزشی (۴/۳۱)، حفظ شخصیت دانشجو و احترام به وی (۴/۲۸)، داشتن سعه صدر و حسن خلق (۴/۲۵) و وجدان کاری و حس مسئولیت (۴/۲۲) بیشترین اهمیت و قاطعیت و جدی‌بودن در اداره کلاس (۳/۷۹)، توانایی تدوین طرح دوره و طرح درس (۳/۷۲)، ارزیابی دانشجو قبل، حین و بعد از تدریس (۳/۶۶)، آگاهی از شیوه‌های تدوین اهداف آموزشی (۳/۶۲) و برگزاری کوئیز یا امتحان میان ترم (۳/۶۰)، کمترین اهمیت را به عنوان ویژگی‌های یک استاد توانمند برای تدریس اثربخش به خود اختصاص دادند (جدول ۱). اهمیت حیطه‌های چهارگانه انتخاب

یک استاد توانمند به تفکیک جنسیت (جدول ۲) و رشته‌های تحصیلی (جدول ۳) نیز تعیین شده است. در مجموع حیطه‌های توانایی‌های ضمن تدریس، توانایی‌های عمومی، توانایی‌های قبل از تدریس و توانایی‌های بعد از تدریس به ترتیب با ۴/۰۷، ۳/۹۵، ۳/۸۳ و ۳/۷۸ امتیاز، بیشترین اهمیت را از دیدگاه دانشجویان به خود اختصاص دادند. هیچ ارتباط معناداری بین جنسیت و رشته تحصیلی با حیطه‌های چهارگانه انتخاب یک استاد توانمند نیز مشاهده نشد ( $p > 0.05$ ).

## بحث

تحول اساسی و پایدار در هر جامعه در گرو متحول شدن نظام آموزش و پرورش آن جامعه است و محور اصلی تحول و توسعه در این نظام نیز بهبود کیفیت کار آموزش‌دهندگان و شناخت ویژگی‌های آنها می‌باشد (۱۴). طی سال‌های گذشته پژوهش‌های فراوانی در این راستا انجام گرفته تا معیارهای یک استاد توانمند را تعیین نمایند. در این پژوهش، تسلط بر موضوع درسی، قدرت بیان، تفهیم و انتقال مطالب آموزشی، حفظ شخصیت دانشجو و احترام به او، داشتن سعه صدر و حسن خلق و وجدان کاری و حس مسئولیت، مهمترین و قاطعیت و جدی بودن در اداره کلاس، توانایی تدوین طرح دوره و طرح درس، ارزیابی دانشجو قبل، حین و بعد از تدریس، آگاهی از شیوه‌های تدوین اهداف آموزشی و برگزاری کوئیز یا امتحان میان ترم، کم‌اهمیت‌ترین معیارهای یک استاد توانمند برای تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان بودند.

در حیطه توانایی‌های ضمن تدریس، دانشجویان تسلط بر موضوع درسی را مهمترین و استفاده از وسایل کمک آموزشی را کم‌اهمیت‌ترین معیار یک استاد توانمند دانستند. در مطالعه اکراهی و همکاران،

مهمترین خصوصیات یک استاد توانمند، داشتن آگاهی، مهارت و تسلط بر مطالب عنوان شده است (۴). در پژوهش مبارکی و همکاران نیز، ۹۸ درصد از دانشجویان تسلط بر موضوع درسی را از مهمترین ویژگی‌های یک استاد توانمند بیان کرده‌اند (۶). در مطالعه انجام شده توسط نوابی و همکاران، تجربه و تسلط مدرس بر درس مورد تدریس با ۷۶/۵ درصد، مهمترین معیار یک استاد توانمند گزارش گردید (۱۳). قربانی و همکاران نیز در مطالعه‌ای در دانشگاه علوم پزشکی سمنان، تسلط استاد بر درس مورد تدریس، شیوایی بیان، نحوه سامان‌دهی و تنظیم درس را از مهمترین ویژگی‌های یک استاد توانمند از دیدگاه دانشجویان پرستاری عنوان کردند (۵). پژوهش‌های زیادی، توانمندی علمی و تسلط استاد بر درس را به عنوان مهمترین ویژگی یک استاد توانمند از دیدگاه دانشجویان گزارش کردند که از این حیث نتایج کلیه آنها با مطالعه حاضر همخوانی دارد (۱۶-۱۴). همچنین در مطالعه معزی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، مهمترین اولویت از نظر دانشجویان، تسلط مدرس به محتوای درس، قدرت بیان، تفهیم مطالب درسی و تسلط در رفع اشکالات درسی بود و کمترین اولویت به ترتیب به اهمیت دادن به حضور دانشجو و حضور و غیاب، میزان هدایت دانشجو در استفاده از کتب و استفاده از وسایل سمعی بصری مربوط بود (۱۷).

در حیطه توانایی‌های عمومی، داشتن سعه صدر و حسن خلق، مهمترین و قاطعیت و جدی بودن در اداره کلاس، کم‌اهمیت‌ترین معیار یک استاد توانمند بود. در مطالعه زریان در دانشگاه علوم پزشکی ایلام، از دیدگاه دانشجویان پزشکی مهارت استاد در برقراری ارتباط با دانشجویان، مهمترین معیار استاد توانمند معرفی شده است (۱۸). در مطالعه دادخواه در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، امینی در دانشگاه علوم پزشکی

در حیطه توانایی‌های قبل از تدریس نیز به نظر دانشجویان مورد مطالعه، آگاهی از نظریات و الگوهای یادگیری، مهمترین و آگاهی از شیوه‌های تدوین اهداف آموزشی، کم‌اهمیت‌ترین معیار یک استاد توانمند بودند. در مورد اهمیت اندک تدوین اهداف آموزشی از دیدگاه دانشجویان، شاید بتوان عدم آگاهی و شناخت دانشجویان نسبت به این مورد را به عنوان دلیل احتمالی پذیرفت. در این مطالعه هیچ ارتباط معناداری بین جنسیت و رشته تحصیلی با حیطه‌های چهارگانه انتخاب یک استاد توانمند مشاهده نشد. در مطالعات مشابه انجام شده از جمله مطالعه معزی و همکاران نیز بین نظر دانشجویان دختر و پسر و شاخص‌های یک مدرس توانمند اختلاف معناداری وجود نداشت (۱۷).

جهرم و زریان در دانشگاه علوم پزشکی ایلام نیز قاطعیت و جدی بودن در اداره کلاس به عنوان یکی از کم‌اهمیت‌ترین ویژگی‌های یک استاد توانمند عنوان شده که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد (۱۹-۳ و ۱۸). به نظر می‌رسد قاطعیت و سخت‌گیری زیاد ممکن است به جای ایجاد علاقه‌مندی در دانشجو، موجبات فاصله گرفتن از استاد و بی‌علاقگی به درس مورد تدریس وی را فراهم آورد.

در حیطه توانایی‌های بعد از تدریس، برگزاری امتحان جامع و دقیق در پایان ترم، مهمترین و برگزاری کوئیز یا امتحان میان ترم، کم‌اهمیت‌ترین معیار یک استاد توانمند برشمرده شد. در این مورد شاید بتوان این چنین عنوان کرد که در فضای آموزش دانشگاهی در کشور، عموماً دانشجویان امتحانات مکرر در طول ترم را نمی‌پسندند و بیشتر تمایل دارند تمرکز خود را معطوف امتحانات نهایی نمایند.

### جدول ۱: توزیع فراوانی دیدگاه دانشمویان پیراپزشکی در مورد معیارهای یک استاد توانمند برای تدریس اثربخش

انحراف معیار	درجه اهمیت					توانایی‌های ضروری تدریس	حیطه
	میانگین	بی اهمیت	کم اهمیت	نسبتاً مهم	مهم		
۰/۹۳	۴/۰۶	۱/۷	۲/۵	۲۲/۷	۳۳/۶	۳۹/۵	آگاهی از الگوهای یادگیری
۱/۰۲	۳/۸۱	۰/۸	۱۰/۹	۲۵/۲	۳۱/۹	۳۱/۱	آگاهی از نقش‌های یک استاد آموزشی
۱/۰۳	۴/۰۲	۰/۸	۹/۲	۱۸/۵	۲۸/۶	۴۲/۹	آگاهی از اصول برقراری ارتباط
۱/۰۷	۳/۸۲	۲/۵	۹/۲	۲۳/۵	۳۱/۱	۳۳/۶	آگاهی از شیوه‌های تدریس
۱/۰۸	۳/۷۲	۳/۴	۹/۲	۲۶/۹	۳۱/۱	۲۸/۶	توانایی تدوین طرح دوره و طرح درس
۱/۰۸	۳/۶۲	۴/۲	۱۰/۹	۲۵/۲	۳۶/۱	۲۲/۷	آگاهی از شیوه‌های تدوین اهداف آموزشی
۱	۳/۸۵	۲/۵	۶/۷	۲۲/۷	۳۸/۷	۲۹/۴	آگاهی از طبقه‌بندی و سطوح اهداف یادگیری
۰/۹۸	۳/۹۳	۱/۷	۵/۹	۲۴/۴	۳۳/۶	۳۴/۵	آگاهی از شیوه‌های تحلیل و انتخاب محتوا
۱/۰۲	۳/۸۳	۳/۴	۵	۲۸/۶	۳۴/۵	۳۰/۳	آگاهی از شیوه‌های ارزشیابی
۱/۰۴	۳/۸۸	۱/۷	۸/۴	۲۵/۲	۲۸/۶	۳۵/۳	آگاهی از نحوه استفاده از تکنولوژی‌های آموزشی
۱/۲۲	۴	۵/۹	۸/۴	۱۲/۶	۲۴/۴	۴۷/۹	تطبیق محتوا با نیازهای دانشجویان
۱/۱۱	۴/۰۱	۳/۴	۸/۴	۱۵/۱	۲۹/۴	۴۳/۷	ایجاد ارتباط بین اهداف آموزشی با مطالب ارائه شده در کلاس
۱/۱	۳/۹۳	۴/۲	۶/۷	۱۸/۵	۳۲/۸	۳۷/۸	توانایی استفاده از الگوهای متنوع تدریس به ویژه روش‌های دانشجو محور
۱/۱۲	۴/۰۹	۳/۴	۶/۷	۱۸/۵	۲۰/۲	۵۱/۳	برقراری ارتباط صمیمانه با دانشجو
۱/۰۴	۳/۹۵	۳/۴	۵	۲۱	۳۲/۸	۳۷	انعطاف‌پذیری نسبت به رفتار دانشجو
۱/۰۱	۴/۲۸	۱/۷	۷/۶	۷/۶	۲۶/۱	۵۷/۱	حفظ شخصیت دانشجو و احترام به وی
۰/۸۹	۴/۳۴	۰/۸	۳/۴	۱۲/۶	۲۶/۱	۵۷/۱	تسلط بر موضوع درسی

۱/۰۱	۴/۱۷	۲/۵	۴/۲	۱۶	۲۷/۷	۴۹/۶	ارائه مطالب علمی جدید و به روز
۰/۸۸	۴/۱۸	۰/۸	۲/۵	۱۸/۵	۳۲/۸	۴۴/۵	داشتن طرح درس و ارائه آن به دانشجوی
۰/۸۴	۴/۳۱	۰/۸	۰/۸	۱۶/۸	۲۸/۶	۵۲/۹	قدرت بیان، تفهیم و انتقال مطالب آموزشی
۰/۹۰	۴/۰۴	۰	۵/۹	۲۰/۲	۳۷	۳۶/۱	معرفی منابع درسی مناسب برای دانشجویان
۱/۰۳	۴/۲۰	۳/۴	۳/۴	۱۴/۳	۲۶/۹	۵۲/۱	پاسخ منطقی به سؤالات دانشجو
۰/۹۷	۳/۹۲	۱/۷	۵/۹	۲۳/۵	۳۵/۳	۳۲/۸	استفاده مناسب از وسایل کمک آموزشی
۱/۰۹	۴/۱۱	۵	۳/۴	۱۲/۶	۳۱/۹	۴۷/۱	ایجاد انگیزه در دانشجو برای مطالعه و پژوهش
۱/۹۳	۴/۱۵	۱/۷	۲/۵	۱۸/۵	۳۲/۸	۴۴/۵	ایجاد ارتباط مناسب بین مباحث درسی
۱/۰۷	۳/۹۷	۳/۴	۷/۶	۱۴/۳	۳۷	۳۷/۸	بکارگیری شیوه‌های متنوع جهت جلب مشارکت دانشجو در کلاس
۱/۰۴	۳/۶۶	۱/۷	۱۳/۴	۲۵/۲	۳۴/۵	۲۴/۴	ارزیابی دانشجو قبل، حین و بعد از تدریس
۱/۲۱	۳/۹۶	۶/۷	۶/۷	۱۲/۶	۳۰/۳	۴۳/۷	رعایت عدالت در ارزشیابی دانشجویان
۱/۱۵	۳/۶۰	۵/۹	۱۰/۱	۲۷/۷	۲۹/۴	۲۶/۱	برگزاری کوئیز یا امتحان میان ترم
۱/۰۴	۴/۰۵	۲/۵	۶/۷	۱۵/۱	۳۲/۸	۴۲	برگزاری امتحان جامع و دقیق در پایان ترم
۱/۰۸	۴/۰۷	۳/۴	۵/۹	۱۶/۸	۲۶/۹	۴۷/۱	علاقه به تدریس
۱/۱۵	۳/۸۲	۵/۹	۷/۶	۱۸/۵	۲۳/۶	۳۳/۶	تعیین ساعاتی برای رفع اشکال درسی دانشجویان
۱/۲۲	۳/۸۷	۷/۶	۵/۹	۱۸/۵	۲۶/۹	۴۱/۲	حضور به موقع در کلاس و انجام حضور و غیاب
۰/۹۵	۴/۲۲	۱/۷	۳/۴	۱۶	۲۷/۷	۵۰/۴	وجدان کاری و حس مسئولیت
۱/۱۱	۴	۴/۲	۵	۱۹/۳	۲۷/۷	۴۳/۷	آراستگی ظاهری
۱/۰۶	۳/۷۹	۲/۵	۸/۴	۲۷/۷	۲۹/۴	۳۱/۹	قاطعیت و جدی بودن در اداره کلاس
۱/۰۷	۴/۲۵	۲/۵	۷/۶	۹/۲	۲۲/۷	۵۸	داشتن سعه صدر و حسن خلق

تدریس

تدریس

### جدول ۲: میانگین نمره میطه‌های انتساب یک استاد توانمند برای تدریس اثربخش

#### از دیدگاه دانشجویان به تفکیک جنسیت

جنسیت	توانایی‌های قبل از تدریس	توانایی‌های ضمن تدریس	توانایی‌های بعد از تدریس	توانایی‌های عمومی
پسر	۳/۹۵	۴/۲۱	۳/۹۹	۴/۰۳
دختر	۳/۷۷	۴/۰۱	۳/۶۹	۳/۹۱

### جدول ۳: میانگین نمره میطه‌های انتساب یک استاد توانمند برای تدریس اثربخش

#### از دیدگاه دانشجویان به تفکیک رشته تحصیلی

رشته	توانایی‌های قبل از تدریس	توانایی‌های ضمن تدریس	توانایی‌های بعد از تدریس	توانایی‌های عمومی
مدیریت خدمات بهداشتی درمانی	۴	۴/۴۶	۴	۴/۱
رادیوتراپی	۴/۲۱	۴/۳۵	۴/۰۷	۴/۱۷
رادیولوژی	۴/۰۳	۴/۰۷	۳/۸۱	۴/۰۷
اتاق عمل	۴/۲۳	۳/۹۹	۳/۸۸	۳/۷۹
هوشبری	۳/۵۴	۳/۶	۳/۳۵	۳/۸
پزشکی هسته‌ای	۳/۴۱	۳/۱۶	۲/۹	۳/۱۹
علوم آزمایشگاهی	۳/۸۴	۴/۱۵	۴/۰۷	۴/۳۱
فناوری اطلاعات سلامت	۳/۴۳	۴/۱	۳/۵	۴/۰۱

## نتیجه گیری

شناخت دیدگاه دانشجویان به عنوان مشتریان اصلی در آموزش به تنظیم آگاهانه فعالیت‌های تدریس، کمک خواهد نمود. با توجه به دیدگاه‌های مختلف دانشجویان در مورد معیارهای یک استاد توانمند برای تدریس اثربخش در این مطالعه، معیارهای تسلط بر موضوع درسی، قدرت بیان و انتقال مطالب آموزشی و علاقه به تدریس باید در مورد کلیه استادان دانشگاهی ارزیابی و به طور مداوم بهبود یابند. این امر منجر به شناسایی دقیق‌تر نیازهای استادان در زمینه تدریس شده و با برگزاری دوره‌های آموزشی مناسب و هدفمند به بهبود فرآیند یاددهی-یادگیری کمک

شایانی می‌شود. برای دستیابی به نتایج قابل استفاده‌تر و عمیق‌تر در این زمینه، استفاده از روش‌های تحقیق کیفی بسیار مناسب به نظر می‌رسد که این امر در واقع محدودیت اصلی پژوهش انجام شده می‌باشد. از دیگر محدودیت‌های مطالعه می‌توان به مشارکت تعداد محدودی از دانشجویان در مطالعه اشاره کرد. در مورد مطالعات آتی پیشنهاد می‌شود ضمن استفاده از نظرات تعداد بیشتری از دانشجویان، روش‌های تحقیق کیفی و روش‌هایی از قبیل تحلیل سلسله مراتبی (Analytical Hierarchy Process)(AHP) مورد استفاده قرار گیرد.

## منابع

1. Mazloomi Mahmood Abad SS, Rahaei Z, Ehrampoush MH, Soltani T. The characteristics of an expert faculty member based on view points of medical students – Yazd, Iran – 2008. *Hormozgan Medical Journal* 2010; 14 (3): 226-33[Article in Persian].
2. Gillespie M. Student-teacher connection: A place of possibility. *J Adv Nurse* 2005; 52(2): 211-19.
3. Dadkhah B, Mohammadi AM, Mozafari N, Mohammadnejad S, Molaei B, Dadkhah D. The characteristics of good faculty member based on view points of Ardabil univesity of medical sciences students. *Journal of Nursing & Midwifery Ardabil Univesity of medical Sciences* 2010; 11(4): 44-50[Article in Persian].
4. Ekrahi M, Anwar M, Sahmoddini M, Meshkibaf MH, Khademi S. Desirable characteristics a teacher from the view point of teachers in Fasa University of Medical Sciences(2006), Kerman: 8th Congress on Medical Education, Kerman University of Medical Sciences; 2006.
5. Ghorbani R, Haji Aghajani S, Heidarifar M, Andade F, Shams Abadi M. Viewpoints of nursing and para-medical students about the features of a good university lecturer. *Journal of Semnan University of Medical Sciences* 2009; 10(2): 77-83[Article in Persian].
6. Mobaraki A, Kaldavi A. Characteristics of good teacher from the perspective of medical students *Yasuj. Dena Journal* 2007; 2(2): 55-9[Article in Persian].
7. Brujerdi A, Shakournia A, Elhampour H. Evaluation Results Feed back to Faculty Members of Ahvaz Medical University and its Effect on Improving the Quality of Teaching. *IJME* 2003; 3(2): 41-6[Article in Persian].
8. Thompson Bowles T. The evaluation of teaching. *Med Teach* 2000; 22(3): 221-24.
9. Sproule P. Student evaluation of teaching: a methodological critique of conventional practices. 2006. Available at: <http://trc.ucdavis.edu/TRC/ta/TAdevel/seldin.pdf>. 2006.
10. Totonchi M, Changiz T, Ali poor L, Yemani N. The view of Isfahan academic staffs about faculty evaluation. *IJME* 2006; 6(1): 23-6[Article in Persian].

11. Shakournia A, Motlagh MA, Malayeri A, Jahan mard A, Kamili Sani H. The view of Jondishapour Medical university students about faculty evaluation. *IJME* 2005; 5(2): 109-117[Article in Persian].
12. Ziaee M, Miri MR, Hajiabadi MR, Azarkar GH, Asbak p. Academic staff and students' impressions on academic evaluation of students. *J Birjand Univ Med Sci* 2006; 13(4): 61-8[Article in Persian].
13. Navabi N, Jahanian I, Haji Ahmadi M, Parvaneh M. Criteria for a desirable teacher from the view point of students of Babol University of medical sciences. *J Babol Univ Med Sci* 2010; 12(11): 7-13[Article in Persian].
14. Abedini S, Kamalzadeh H, Abedini S, Aghamolaei T. Perspectives of medical students regarding criteria for a good university professor, Bandar Abbas, Iran. *Journal of Hormozgan University of Medical Sciences* 2010; 14(3): 241-45[Article in Persian].
15. Jahan F, Sadaf S, Kalia S, Khan A, Hamza HB. Attributes of an effective clinical teacher: a survey on students' and teachers' perceptions. *J Coll Physicians Surg Pak* 2008; 18(6): 357-61.
16. Mazloomi SS, Ehram Poosh MH, Kalantar SM, Karimi H, Harrazi MA. Student perceptions of the qualities of an ideal teacher. *Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences and Health Services* 2000; 8 (2): 104-08[Article in Persian].
17. Moezi M, Shirzad HA, Zamanzad B, Roohi H. Evaluation process in viewpoints of academic staff and student in Shahrekord University of Medical Sciences. *Journal of Shahrekord Uni of Med Sci* 2010; 11(4): 63-75[Article in Persian].
18. Zaryan A, Aziziyandar M, Peyman H, Mohamadhasan Nahal M, Gheysar Beygi E, Sadeghifar J, et al. Criteria for desirable teacher from the view poin of students in Ilam University of Medical Sciences, Tehran: 11Congress of medical education, 2009.
19. Amini M, Honardar M. The view of faculties and medical student about evaluation of faculty teaching experiences. *Journal of Semnan University of Medical Sciences* 2008; 9 (3):171-77 [Article in Persian].



## Criteria Assessment of a Expert Teacher for Effective Teaching

Dargahi H<sup>1</sup> (PHD) - Hamouzadeh P<sup>2</sup> (MSc.) - Sadeghifar J<sup>2</sup> (MSc.) - Raadabadi M<sup>3</sup> (BSc.) - Roshani M<sup>3</sup> (BSc.) - Salimi M<sup>3</sup> (BSc.) - Soltanzadeh P<sup>3</sup> (BSc.)

1 Associate Professor, Health Care Management Department, School of Allied Medical Sciences, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

2 Master of Sciences in Health Care Management Health Management and Economics Department, School of Public Health, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

3 Bachelor of Sciences, Health Care Management Department, School of Allied Medical Sciences, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

### Abstract

**Background and Aim:** Identifying criteria of expert teacher and efforts to strengthen and use them in teaching by teachers will enhance the learning process. In this way, one of the important methods is taking the views of students. This study was conducted to determine the characteristics of an expert teacher for effective teaching from the viewpoints of allied medical students at Tehran University of Medical Science.

**Materials and Methods:** In this cross-sectional study, 200 BSc of allied medical students at were included employing simple random sampling method. Data collection was done employing a self administrated questionnaire. Validity and reliability of questionnaire was calculated. Data analysis was carried out by t-test and SPSS software.

**Results:** Some criterias like dominance in the scientific subjects (86.8%), power of expression and transmission the training materials (86.2%), respect for students(85.6%), good mood(85%) and work with ethic and sense of responsibility (84.4%) are important criteria for expert teacher. Furthermore, no significant relationship was found between gender and field of study and the above-mentioned four domains ( $p > 0/05$ ).

**Conclusion:** Teaching ability was the most important factor for teaching process from he view of the students which could be paid attecction in teachers' assessment program.

**Key Words:** Expert Teacher, Effective Teaching, Allied Medicine Students

Received : Sep 2010  
Accepted : Mar 2011

\* Corresponding author:  
Sadeghifar J;  
E-mail :  
Jamil.sadeghifar@gmail.com